

Практичне заняття 11
Політичні права. Свобода мирних зібрань

Джерела:

1. [Конституція України](#)
2. [Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод](#)
3. [Загальна декларація прав людини](#)
4. [Міжнародний пакт про громадянські і політичні права](#)
5. [Рішення КСУ від 8 вересня 2016 року № 6-рп/2016](#)
6. [Рішення КСУ від 19 квітня 2001 року N 4-рп/2001](#)
7. [Справа «Веренцов проти України»](#)
8. [Справа «Шмушкович проти України»](#)
9. [Справа «Алексеев проти РФ»](#)
10. [Справа «Баранкевич проти РФ»](#)
11. [Проект Закону про гарантії свободи мирних зібрань](#)
12. [Справа «Организация "Платформа "Врачи за жизнь" \(Plattform "\(Artze Fur *\) Das Leben"\) против Австрии»](#)
13. [Справа «Московський Осередок Армії Спасіння проти Росії»](#)
14. [Справа «Об'єднана македонська організація Іллінден та інші проти Болгарії»](#)
15. [Справа "Корецький та інші проти України"](#)

Теоретичні питання:

1. Поняття політичних прав
2. Поняття мирного зібрання
3. Керівні принципи організації мирних зібрань
4. Обмеження мирного зібрання
5. Свобода асоціацій

Практичні завдання:

Для вирішення практичного завдання проаналізуйте нижченаведені кейси за таким алгоритмом:

Кейс 1

Перший заявник – Релігійна громада Свідків Єгови в м. Москва (далі – “Громада-заявник”), створена в 1992 р. Інші заявники є членами цієї Громади. Всі вони проживають у Москві. Другий заявник, Чайковський Іван Степанович, 1995 року народження, сповідує релігію Свідків Єгови з 1997 р. та є старійшиною у Громаді. Третій заявник, Денисов Ігор Васильович, 1962 року народження, є членом Громади-заявника з 1993 року. Четвертий заявник, Левицький Степан Васильович, 1925 року народження, в радянські часи був засуджений (в 1957 та 1980 рр.) за розповсюдження літератури Свідків Єгови, офіційно реабілітований 1992 р. як жертва репресій за релігійні переконання.

Перший етап судового процесу в цивільній справі про ліквідацію Громади-заявника

20 квітня 1998 р. прокурор Південного адміністративного округу м. Москви звернувся до суду з цивільним позовом про ліквідацію Громади-заявника та заборону її діяльності. Стосовно Громади-заявника прокуратура висунула такі пункти звинувачення: 1) розпалювання релігійної ворожнечі; 2) примушування до руйнування сім’ї; 3) доведення (схиляння) до самогубства та відмова з релігійних мотивів від надання медичної допомоги особам, що перебувають у небезпечному для життя стані. 20 квітня 1998 р. в Головинському районному суді м. Москва розпочалося слухання цієї справи.

Другий етап судового процесу в цивільній справі за позовом про ліквідацію Громади-заявника

26 березня 2006 р. Головинський районний суд м. Москви ухвалив рішення стосовно задоволення подання прокурора про ліквідацію Громади-заявника та повну заборону її діяльності. Районний суд дійшов висновку, що Громада-заявник несе відповідальність за втягнення малолітніх у релігійні об’єднання проти їх волі та без згоди їхніх батьків (п. 5 ст. 3 Закону Російської Федерації “Про свободу совісті та релігійні організації” (далі – Закон “Про свободу совісті...”), за примушування громадян до руйнування сім’ї, посягання на особу, права та свободи громадян, заподіяння шкоди здоров’ю громадян, схиляння до самогубства та відмови від надання медичної допомоги особам, які перебувають у небезпечному для життя стані (п. 2 ст. 14 Закону “Про свободу совісті...”), та змушування до відмови від виконання громадянських обов’язків. Суд однак

встановив, що Громада-заявник не провадить екстремістської діяльності у формі розпалювання релігійної ворожнечі шляхом закликання до вчинення насильницьких дій.

Даючи оцінку доказам про “схиляння до самогубства та відмови з релігійних мотивів від надання медичної допомоги”, районний суд дійшов висновку, що під впливом Громади-заявника її члени відмовлялися від переливання крові чи/та її компонентів навіть у тяжких та небезпечних для життя станах. Цей висновок був заснований на таких доказах: заборона на переливання крові, що містилась у літературі Громади-заявника, картка “Жодної крові”, що розповсюджувалась поміж членів громади, показання членів Громади-заявника як свідків, що підтверджували факт наявності у них таких карток і діяльність у межах Громади-заявника Комітету зі зв'язків з лікарнями, а також описані ними випадки відмови пацієнтів від переливання крові з релігійних мотивів, дані про яких не були занесені до медичної документації. Районний суд також взяв до уваги лист Департаменту охорони здоров'я м. Москви, в якому перелічувались низка випадків відмови пацієнтів з релігійних мотивів від переливання крові, один випадок стосувався новонародженої дитини. Незважаючи на те що стосовно цих випадків не було зазначено кінцевих результатів лікування, районний суд вважав, що доведений факт заподіяння шкоди здоров'ю навіть одній людині є достатньою підставою для припинення релігійної діяльності Громади-заявника. Також суд звернув увагу на думку спеціалістів у галузі охорони здоров'я, які вказали на те, що безкровна хірургія є перспективним напрямом розвитку медичної науки, проте при лікуванні деяких захворювань неможливо відмовитись від переливання крові та її компонентів. Окрім того, картка “Жодної крові” суперечила праву пацієнта на самостійне ухвалення рішень з питань свого лікування, оскільки в разі втрати ним свідомості надавала право його співвіруючим приймати таке рішення за нього.

Стосовно заподіяння шкоди здоров'ю громадян районний суд постановив, що, окрім заборони на переливання крові, діяльність Громади-заявника “негативно впливала на стан психіки та психічне здоров'я своїх послідовників”. Така оцінка була заснована на думках членів сім'ї, що не були Свідками Єгови, про “різкі, негативні зміни особистості” їхніх родичів, які приєднались до Громади-заявника. Громада-заявник оскаржила це рішення, вказуючи, зокрема, що втручання у її право на свободу релігії було необґрунтованим з точки зору ст. 9 і 11 Європейської конвенції. Громада-заявник також посилалась на ст. 6, 10, 14 та 17 Європейської конвенції.

16 червня 2004 р. Московський міський суд у стислій формі відмовив у задоволенні скарги заявників і залишив у силі рішення Головинського районного суду, погодившись з його обґрунтуванням.

Кейс 2

Заявники перебували на трасі, що прямує у Ростов, маючи намір взяти участь у маніфестаціях проти самміту G8 (Великої вісімки), що мав відбутися у Хейлігендаммі з 6 по 8 червня 2007 року. 3 червня 2007 року, увечері, поліцією було проведено особистий контроль заявників, на автостоянці розташованій перед в'язницею Вальдек. Обшук у мікроавтобусі виявив транспаранти з написами « свобода ув'язненим » та « негайно звільніть усіх ». Заявників було заарештовано. Наступного дня, районний суд наказав затримати заявників до 9 червня 2007 року, з метою попередження здійснення підготовленого кримінального злочину. Після апеляції, регіональний суд підтвердив рішення першої інстанції, зробивши висновок, що написи на транспарантах свідчать про

спонукання звільнити в'язнів в'язниці Вальдек. Апеляційний суд не задовольнив усі подальші заяви з мотиву, що поліція мала підстави вважати, що заявники мають намір доїхати на машині у Росток і взяти участь у вкрай жорстоких маніфестаціях, для чого і призначалися транспаранти. У подальшому, заявники жодного разу не були звинувачені у підстріканні до звільнення ув'язнених.

Кейс 3

Заявник очолював об'єднання «Угорська гвардія» (далі - Об'єднання), створене у травні 2007 року десятьма членами політичної партії «Рух за кращу Угорщину», заявленою метою якої було збереження угорських традицій і культури. У липні 2007 року Об'єднання створило рух «Угорська Гвардія» (далі – Рух), мета якого була визначена як «захист фізично, духовно та інтелектуально безпорадної Угорщини».

Невдовзі після цього Рух почав здійснювати діяльність, яка суперечила його статуту; зокрема, 25 серпня 2007 року в Будаїському замку було організовано приведення до присяги п'ятдесяти шести гвардійців. Органи влади зажадали від Об'єднання припинити незаконну діяльність. У листопаді 2007 року заявник повідомив органи влади, що незаконні види діяльності припинено і що до статуту Об'єднання буде внесено відповідні зміни. Однак пізніше члени Руху, одягнені в уніформу, провели масові мітинги та демонстрації по всій Угорщині (зокрема, в селах з численним ромським населенням) і закликали до захисту етнічних угорців проти так званої «циганської злочинності». Після інциденту, що стався у грудні 2007 року, коли поліція не дозволила проведення маршу по вулиці, на якій проживали сім'ї ромів, органи влади звернулися до суду з позовом, вимагаючи розпуску Об'єднання. У грудні 2008 року суд виніс рішення про задоволення позову, а в липні 2009 року, у зв'язку з тим, що Рух провів ще дві демонстрації, дію цього рішення було поширено й на Рух і таке судове рішення було залишено без змін Верховним судом.